

ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНИЙ ТУРИЗМ

Маципура В.В., здобувач вищої освіти групи Б2/1 ТЕК

Миколаївський національний аграрний університет

Необхідність розвитку екологічно орієнтованого і безпечного для природи і місцевих співтовариств туризму, як одного з найважливіших принципів сталого розвитку в цілому, одержала підтвердження на

міжнародному рівні. Основна ідея багатьох міжнародних документів полягає в тому, що розвиток туризму повинен бути заснований на принципах сталості – туризм повинен бути екологічно орієнтованим у довгостроковій перспективі, економічно життєздатним, а також відповідати етичним і соціальним інтересам місцевих співтовариств. Слід наголосити, що в Україні основи теорії, наукові принципи і методи сталого туризму ще формуються. Можливо, саме цим пояснюється недостатня розробка економічних, екологічних і управлінських аспектів туризму. У зв'язку з цим достатньо слабо розроблені і більшість прикладних питань організації й інформації у сфері туризму.

Сьогодні, коли в українському туризмі домінує конкурентне середовище, потрібні наукові праці, які б слугували прийняттю рішень, тобто допомагали здійснювати стійке управління в цій складній сфері діяльності. Для розробки даного наукового напрямку актуальним є питання узгодження та порівняння прийнятих за основу визначень, понять, термінів в галузі, що розглядається. Саме тому основною метою даної статті є ґрунтовний аналіз термінів та понять, пов'язаних з екологічним туризмом та розгляд можливостей розвитку сталого екологічного туризму на території Миколаївської області.

Визначення основних понять «подорож», «рекреація» та «туризм» є дуже складним. Це виявляється тому, що не існує єдиного міжнародного термінологічного стандарту з даної тематики. У різних країнах панує істотно різне офіційне розуміння понять і термінів, зв'язаних з рекреацією і сферою дозвілля. Існуючі визначення туризму представляють його або у виді подорожі, або у виді руху населення, не зв'язаного зі зміною місця проживання і роботи. І хоча деякі автори проводять грань між туризмом і подорожами, більшість авторів цього не робить. Наприклад, В. Квартальнов вважає, що подорожі і туризм – два нерозривно зв'язаних поняття, що характеризують визначений образ життєдіяльності людини. Це відпочинок, активна розвага, спорт, пізнання навколишнього світу, торгівля, лікування і

безліч інших видів діяльності. [4]. М. Папирян наголошує на тому, що дати коротке і при цьому повне визначення поняттю «туризм», через різноманіття виконуваних ним функцій і великого числа форм прояву, досить складно. За визначенням, прийнятим ООН у 1954 році, туризм – це активний відпочинок, що впливає на зміцнення здоров'я, фізичний розвиток людини, зв'язаний з пересуванням за межі постійного місця проживання [7]. У матеріалах Всесвітньої конференції з туризму, проведеної ВТО в 1981 році в Мадриді, дане наступне визначення: туризм – один з видів активного відпочинку, що представляє собою подорожі та з метою пізнання тих чи інших районів, нових країн, які сполучаються в ряді країн з елементами спорту. У 1993 році Статистична комісія ООН прийняла більш широке визначення: туризм – це діяльність людини, що подорожує і здійснює перебування в місцях, які знаходяться за межами їхнього звичайного середовища, протягом періоду, що не перевищує одного року, з метою відпочинку, діловими й іншими цілями. Що стосується поняття «рекреація», то в науковій літературі цей термін з'явився в США наприкінці 90-х років ХІ століття. Рекреація в перекладі з латині означає відновлення, відпочинок. Саме ця точка зору існувала у вітчизняній (в основному, у радянській) літературі. У сучасній літературі, виданій в останні роки, спостерігається перехід до нового бачення рекреації. Зокрема, В.А. Квартальнов наводить наступне визначення даного поняття [4]. Рекреація – це розширене відтворення фізичних, інтелектуальних і емоційних сил людини. У свою чергу, І.В. Смаль і В.В. Смаль відзначають, що рекреацію можна сприймати і як заплановану бездіяльність, що здійснюється за бажанням. У глибшому змісті вона розглядається у зв'язку з емоційним досвідом і натхненням, що з'являється як наслідок рекреаційної дії [12]. Центр досліджень політики національного туризму США тлумачить ці три терміни – «подорож», «туризм» і «рекреація» – таким чином:

1. Подорож – дія, зв'язана з переміщенням людей з місця свого постійного проживання в іншу країну чи місцевість у межах своєї країни, крім будь-яких форм заробітку.

2. Туризм – синонім терміна «подорож».

3. Рекреація – діяльність людей, що займаються творенням і персональним використанням вільного часу. Рекреація може включати пасивну й активну участь в індивідуальних чи групових спортивних заходах, в інтелектуальному удосконалюванні, розвагах тощо [6].

Найбільш ранньою концепцією екологічно безпечного туризму є німецька концепція «м'якого туризму» (Sanfter Tourismus). Концепція одержала визначене поширення в сфері туристичного бізнесу в середині ХХ в. У пріоритети «м'якого» туризму входить не тільки успішний бізнес, але й дбайливе ставлення до природи, самобутній культурі і традиціям місцевого населення. Центральною ідеєю «м'якого» туризму є гуманізація традиційного туризму. Істотне доповнення до концепцій «м'якого» туризму зробив Дитер Крамер. На його думку, гуманізація туризму, реформування і перетворення «жорсткого» туризму в «м'який» більш продуктивні не на індивідуальному рівні, тобто не через зміну індивідуального поведіння туристів чи конкретних політиків і керівників туристичного бізнесу, а через цілеспрямований вплив громадських організацій на політику великих турфірм [13]. У багатьох джерелах наводиться визначення, дане Суспільством екотуризму (США): «екотуризм – це подорожі в місця з відносно недоторканою природою з метою, не порушуючи цілісності екосистем, одержати уявлення про природні і культурно-етнографічні особливості даної території, що створює такі економічні умови, коли охорона природи стає вигідною місцевому населенню» [13]. Проблема визначення поняття «екотуризм» хвилює багатьох спеціалістів, якими було запропоновано відразу 10 визначень, от деякі з них:

1. Будь-яка форма туризму, що ґрунтується на природній екологічній привабливості країни.

2. Туризм, що включає одержання досвіду й інформації про охорону навколишнього середовища, всі елементи ґрунтуються на екологічно стійких принципах.

3. Подорожі в унікальні куточки природи зі специфічними цілями вивчення рідкісних рослин, тварин, особливих типів екосистем [12].

И. Петрасов описав відмінності традиційного туризму від екотуризму [9]: перевага природних об'єктів туризму; стійке природокористування; менша ресурсо і енергоємність; особиста участь у соціально-економічному розвитку територій; екологічна освіта туристів.

Бабкін А.В. узагальнив ознаки і визначення екологічного туризму і виділив три основних компоненти екотуризму [1]: 1) «пізнання природи»; 2) «збереження екосистем»; 3) «повага до інтересів місцевих жителів».

Список використаних джерел

1. Бабкин А.В. Специальные виды туризма. Ростов-на-Дону: Феникс, 2008. – 252 с.
2. Войтенко В.Л. На три держави півень тут співав. – Тернопіль: Видавничий дім «Стефанів», 2007. – 188 с.
3. Збережемо перлину Побужжя / Прибузький вісник. – 2008. – 7 червня. – С. 1.
4. Квартальнов В.А. Туризм. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 320с.
5. Національна доповідь про стан навколишнього середовища в Миколаївській області в 2007 році. – Миколаїв: «Шамрай», 2008. – 172 с.
6. Новиков В. С. Характерные черты туризма XXI века – устойчивое и инновационное развитие [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.intacadem.ru/content/view/272/261/1/1/>.

Науковий керівник: Мельник І. О. – доцент кафедри економіки підприємств, канд. екон. наук